

Condiția politică

„Nicăieri nu este libertatea mai importantă decât acolo unde ignoranța este maximă – cu alte cuvinte, la frontierele cunoașterii, acolo unde nimeni nu poate prevedea ce îl așteaptă la pasul următor.”

Friedrich A. Hayek

Economia ca știință se află între două limitări de sens: fundamentele non-raționale ale problemelor și consistența politică a soluțiilor. Când își gândește conținutul, Economia nu operează cu măsuri testabile în ordinea certitudinii, iar când trebuie să finalizeze rezolvarea lasă locul deciziei politice.

Nici la nivelul micro și nici la cel macro lucrurile nu se ordonează diferit. Soluțiile la problemele producției și producătorului sau consumului și consumatorului sunt pre-eminent subiective, ca și soluțiile la problemele alocării resurselor, transferurilor, investițiilor, schimbului etc. Calculul rațional este un adjuvant aproape ornamental în decizia economică. Este bijuteria din caseta pretențiilor academice pe care actorii vieții economice o consideră prea desuetă. N-ar scoate-o la vedere nici când aplică pentru diploma MBA sau când își obțin titlul de doctor în orice domeniu!

Între înțelegerea problemelor economiei rezolvate de Știința Economică și soluțiile care se adoptă în exercițiul cotidian al afacerilor există o prăpastie nu doar de consistență, ci și de viziune. Dacă teoreticienii optează pentru evidențierea ingredientelor raționale din procesele economice, adeseori apelând la decelarea regulii și regularităților într-o manieră inspirată de aventura epistemică plină de succes din Fizică, practicienii, ca purtători ai hainei omului de afaceri, recurg la inspirație, ca și la oportunitate, conjunctură, demonstrație de forță, creditare a prestigiului, compensare a eșecului sentimental, tranșare a autorității, confirmare a puterii etc. În puține cazuri, chiar ca excepție, se raportează la sugestiile analizei științifice, invocă infailibilitatea conceptelor sau aleg între soluții alternative.

Singura evadare în spațiul raționalizării epistemice are forma recurgerii la ghiduri de rezolvare a studiilor de caz, în maniera inspirată de tradiția jurisprudenței care, însă, de cele mai multe ori, sunt alterate de perspective particulare, exagerări ale percepției, încărcări cu semnificația momentului etc. Relativul boom al literaturii de sfaturi practice în economie fentează determinanții raționali ai deciziei, creând teren pentru soluții inadecvate.

Economia, tocmai pentru că este o activitate umană, nu are probleme clasificabile, cu soluții de dicționar, nici măcar metode invariabile. În fapt, Economia este o știință a contextelor economice, multiplicată la infinit cu constanta inefabilă numită om. Această condiție impune comportamente indeterminate și non-raționale tuturor variabilelor posibile, inclusiv timpului prin subiectivizare.

Cine așteaptă de la Economie soluții exacte are parte de eșec. Cine intuiește că Economia oferă viziuni în

repererele cărora se gândesc problemele, se identifică relațiile dintre variabile și se aproximează efectele variațiilor lor are șanse de reușită în sens economic.

Tentația de a fizicaliza Economia, de a exagera cu virtuțile empirismului, de a standardiza soluțiile și de a crede în regularitate trasează în istoria științei calea formalismului steril. Ambiția de a reduce economia la combinare de factori cantitativi și de a consacra fundamentalismul randamentului seamănă cu reducerea vieții la formule chimice sau cu explicarea naturii umane ca efect al unificării forțelor lumii fizice.

Conceperea Economiei ca știință a exactității mecanice este o prelungire a propensiunii spre Utopie, adică a variantei de societate în care natura umană să nu se diferențieze de natura mamă, să asculte de legi invariabile, să nu dijmuiască eficiența cu sentimente.

Într-o astfel de lume ar fi posibile fundamentele raționale ale Economiei și soluțiile matematice la problemele Economiei. Nu ar fi posibil un lucru esențial: performanța naturii umane de a fi sursa schimbării. Iar fără schimbare, incertitudine și risc economia ar fi orice altceva decât activitate umană; ea s-ar lipsi de om sau cel mult l-ar accepta ca resursă consumabilă.

Economia nici nu este, în adevăratul sens al cuvântului, o știință, fiind în egală măsură și o artă a raționalizării, unde contează deopotrivă precizia și aproximarea, probabilitatea și presupunerea, rigoarea și toleranța, siguranța și așteptarea, cauza primă și cauza ultimă, maximul și minimul ș.a.m.d.

Calculul economic este exact când nimerește din întâmplare și imprecis în toate celelalte situații.

Transferul funcției de decizie spre politic nu este o abdicare de la condiția de știință. Este, în definitiv, singura cale de a nu face abstracție de om cedând privilegiul deciziei chiar omului în ipostaza sa elevată de exponent al intereselor sociale. Soluționarea politică a problemelor economice ferește Economia de a se epuiza în dileme de tipul eficiență versus echitate. În fapt, pentru a fi știință în sens modern, Economia ar trebui să reducă natura umană – ca univers de rațiune și sentimente – la condiția umană – ca resursă de muncă.

Pentru că Economia ca știință se ocupa de probleme cu fundamente non-raționale (așteptări, speranțe, ambiții, frenezii, identificări, compensații etc.), nu avea altă variantă decât de a admite consistența politică la soluțiile raționalizării, alegerii, rarității, optimului, redistribuirii etc.

Pe cât este știință pe atât Economia este politică. Restul este tehnologie.

Sumar

Mihail Manoilescu – inspirator și când nu are dreptate		Provocări ale procesului de armonizare a politicilor fiscale la nivelul Uniunii Europene	
■ Ion Pohoată	3	■ Larisa Elena Preda	35
Atenuarea birocrăției		Tehnici de analiză a dinamicii și structurii cifrei de afaceri utilizând SQL Server 2005	
■ George Moldoveanu, Octavian Thor Pleter	7	■ Alexandru Manole	41
Estimarea relației de cointegrare dintre creșterea economică, investiții și exporturi. Cazul României		Opțiunile reale în analiza investițională.	
■ Marius-Corneliu Marinaș	11	Evaluarea opțiunilor reale de amânare și de abandon pentru un proiect	
Aspecte metodologice de determinare a rezervei pentru daune nelichidate		■ Nicoleta Vintilă	47
■ Constantin Anghelache, Gabriela Anghelache	17		
Analiza transnațională a două modele: migrația și ocuparea forței de muncă. Calificările și nevoile pieței muncii			
■ Cristina Iova	25		

Notă: Autorii sunt responsabili de clarificarea dreptului de utilizare a informațiilor cuprinse în articole.

Revizie text: Gabriela Ochiană

Abonamente: Irina Jerpel (021/312.22.48 – int. 24)

Tehnoredactare computerizată: Nicoleta Bobocea

Difuzare: AGER-Economistul (021/312.22.48 – int. 24)

Grafică: Alexandru Ion

www.economieteoreticasiaplicata.ro; www.ectap.ro

Recepție texte: economia.ta@edeconomica.com